

2023. szeptember 15. péntek – 5783. elul 29. www.frankel.hu

74/10. szám

EREV ROS HASANA 5784 Péntek: 18:00 | gy. gy. 18.39 | szombat 10:00 | havdala: 19:41 |

ROS HASANA második este köszöntse szombat: 18:30 | vasárnap RH 2. napja 10:00 |

SÓFÁR kb. 13.00 | Taslich kb. 15.00 | havdala: 19:38

SÁNÁ TOVÁ UMETUKÁ–JÓ ÉS ÉDES ÉVET KÍVÁNOK!

Pénteken este beköszönt az 5784-es zsinagógai esztendő, így ismét alkalmunk nyílik ünnepelni és egyben magunkba is szállni az elkövetkezendőkben. A zsidó újév ünnepével kezdődik meg a Jom Kippurig tartó megtérés tíz napja. Ezt az időszakot félelmetes napoknak is nevezik.

Pénteken este beköszönt az 5784-es zsinagógai esztendő. Ros Hasana (ראש השנה), azaz a zsidó Újév lényege a megtérés, a Tszuvá (תשובה). Még aki egész évben nem jár templomba, az is elmegy ezen az ünnepen, hogy meghallgassa a Sófárfúvást, számba vegye az elmúlt év eseményeit, hisz ez a számadás már a megtérés kezdete. Bölcsseink a megtérést úgy értelmezték, hogy az két részből áll: egyrészt a múltban elkövetett rossz megtagadása, másrészt az ünnepélyes fogadalom, hogy a jövőben jobb leszek, mint voltam. A Talmud-bölcssek szerint Ros Hasanakor az égi bíróságon három nagy könyvet nyitnak meg. Az egyikbe az igazak iratnak be, hosszú és jó életre. A másodikba azok, akik ennek épp az ellenkezői. Végül a harmadikba az ún. közepesek kerülnek, akiket se ide, se oda nem lehet besorolni. Ezekkel – mondja a Talmud – Jom Kippurig vár az égi bíróság és ha érdemesnek találtnak arra, hogy elfogadják megtérésüket, akkor beíratnak ők is az első könyvbe. Ha pedig nem, akkor. Mely vétkekre vonatkozhat a megtérés? Bölcsseink ebben az esetben is két fajta bűnt különböztetnek meg egymástól. Az egyik, amit az ember Isten ellen követ el azzal, hogy nem tartja meg a Tóra parancsolatait. A másik pedig az, amit embertársai ellen követ el. A Tóra ugyanis az embertársaink iránti megbecsülést, becsapásának tilalmát éppúgy előírja, mint a szombattartás kötelező voltát, vagy a disznóhús evésének tilalmát. A Talmud pedig előírja, hogy az embertársaink ellen elkövetett gonosz cselekedetekért csak akkor lehet bűnbocsánatot nyerni, ha előtte közvetlenül bocsánatot kér attól, akit megbántott. Amennyiben erre nem hajlandó, akkor megtérése nem érvényes. “És megtérsz az Örökkévalóhoz, a te Istenedhez és hallgatsz a szavára, ahogy azt neked ma meghagyom, akkor visszahozza az Örökkévaló a te fogságban lévőidet. . . újra összegyűjt téged a népek közül, ahova elszórt téged. . .”. A Ros Hásáná előtti héten (a keleti zsidóknál pedig Elul hó elejétől, 30 napon át) ún. Bűnbánó imákat (Szlichot) mondanak. A szájhagyomány szerint ezt maga Mózes adta át a népnek, ő pedig magától a Teremtőtől tanulta. A Talmud szerint “Az Örökkévaló beburkolózott, mint egy előimádkozó és megmutatta Mózesnek a (Szlichot) imarendet, mondván: amikor a zsidók vétkeznek előttem, mondják el ezen imákat és én megbocsájtok nekik. . .” Felvetődik a kérdés, vajon a megtérés, a bűnbánat nem mindenki magánügye? Miért kell ezzel a népnek, mint közösségnek, együttesen foglalkozni? A tradicionális zsidó felfogás az egyéni cselekedet és a közösségi cselekedet között nem tesz különbséget. A Tóra szerint: a “zsidók kezesek egymás iránt”. Bölcsseink pedig – többek között – így magyarázzák: “A világ a többség szerint ítélte meg, és az egyén a többség alapján. Ha valaki egy micvét csinált, boldog lehet, mert mind saját magát, mind az egész világot a jó irányba befolyásolta. Ezzel szemben ha vétkezik, jaj neki, mert akkor mind a világ, mind a saját mérlegének serpenyőjét rossz irányba billentette”. A Zohár, a Kabbala szent könyve szerint: “lássa az ember úgy magát és cselekedeteit, mintha az egész világ sorsa tőle függne, rajta múlna. . .” A megtérés elhatározás kérdése és egy pillanat alatt megtehető. A kivitelezés már több időt és főleg akaraterőt igényel. Mégis maga az elhatározás, az erre való hajlandóság a fontos. Bölcsseink ezt egy példázattal magyarázták meg: Ha egy fiatalember közli a rabbinikus bírósággal, hogy úgy jegyzett el egy lányt, hogy gazdag vagy okos, esetleg bátor embernek adta ki magát – akkor a bíróság megvizsgálja, igazat mondott-e. Amennyiben igen, az eljegyzést érvényesítik. Ellenkező esetben az eljegyzést érvénytelenítik. Ha azonban egy ifjú azt állítja magáról, hogy ő egy igaz ember, és ezért jegyezte el a lányt – az eljegyzés mindenképpen érvényes. Ennek az a magyarázata, hogy valaki, abban a pillanatban, amikor kimondta magáról, hogy ő igaz ember, egyben meg is tért, megbánta bűneit, s igaz embernek tekinthető, még ha ennek gyakorlati megvalósítása még várat is magára. A Midrás szerint az első megtérő Ádám volt, aki – miután megszegte a tilalmat és evett a tudás fájáról-megbánta tettét, böjtölt és azt mondta: „Világ Ura! Bocsásd meg bűnömet, fogadd el megtérésemet, és akkor a későbbi nemzedékek tudni fogják, hogy létezik bűnbocsánat a világon!”

Az ünnep emblematikus gyümölcse a gránátalma, héber elnevezése: rimon (רִמּוֹן). A gyümölcsöt a zsidó kultúrában hagyományosan a Ros Hásáná második estjén fogyasztjuk. Pontosabban a gránátalma az új gyümölcsöt jelenti és az új év gazdagságát szimbolizálja. Két oka van annak, hogy a gránátalmát használják az új gyümölcsként a Ros Hásáná második estjén. Elsőként ezzel tisztelnek Izrael földje előtt, ahol a Biblia szerint a gránátalma őshazája található. Másodsor pedig úgy tartják, hogy a gránátalma 613 magot tartalmaz, ami a zsidók számára a 613 mitzvothot, mitzvát jelenti, a Tóra parancsolatait. Harmadsorban erre az időszakra esik a gránátalma érése, így egyértelmű, hogy ez a gyümölcs nem hiányozhat az ünnepről, és erre mondunk áldást. A gránátalma egyébként

Iránban őshonos, de már igen korán meghonosodott az egész mediterrán térségben. Észak-Amerikába a spanyol telepesek hozták be a 18. században, és ma már ott is termesztik Kalifornia és Arizónia területein. A gránátalma népszerűsége jelentősen megnőtt a 21. században, mivel felismerték, hogy nemcsak szimbolikus ereje, hanem egészségügyi előnyei is vannak. Tanulmányok azt találták, hogy a gránátalma fokozhatja a szív egészségét, véd a prosztatarákkal szemben, lassítja a porcvesztést, illetve segít a cukorbetegeknek is. A zsidó vallás történelmében rengeteg gránátalmára utaló feljegyzést találni, leggyakrabban a szépség, termékenység és bőség jelképeként aposztrofálják.

A zsidó újév ünnepével kezdődik meg a Jom Kippurig tartó megtérés tíz napja (עשרת ימי התשובה). Ezt az időszakot félelmetes napoknak (ימים נוראים) is nevezik. Ebből csakúgy, mint az ítélet napja elnevezésből egyértelmű, hogy a zsidó újév szellemében alapvetően különbözik a polgári újév hangulatától. A zsidó hagyomány szerint ezen az ünnepen az elmúlt év cselekedetei alapján Isten ítéletet hoz arról, hogy mi lesz a világ sorsa az elkövetkező évben. Ros Hasana, avagy askenáz kiejtéssel Rajs Hásónó (ראש השנה), melynek időpontja Tisré hónap első és második napja, elsősorban a megtérés, az önvizsgálat és a közösségi illetve az egyéni élet újragondolásának időszaka. Ros Hasanakor a legfontosabb tórai parancsolat a kos szarvából készült kürt, a sófár megfújása, illetve a sófár hangjának meghallgatása. A sófárfújásnak a Tórában nincs indoklása, de valószínűleg szimbolizálta az Örökkévaló koronázási ünnepségét, pszichológiai szempontból pedig a megtérésre serkentett. A ma ismert Ros Hasanai sófárfúvásnál háromféle hangot hallat ez a hangszer. Egy hosszú hang, azaz TÖKIAH (תקיעה), rövid "töredék"-hangok, azaz "SÖVORIM" (שברים), vagy három rövid "ujjongó" hang, azaz TÖRUÁH (תרועה). Legelfogadottabb magyarázata szerint a sófárfúvás emlékeztet minket Ábrahámra, aki fia, Jicchák helyett kost áldozott az őt próbára tevő Istennek. E magyarázaton kívül a sófár hangja megtérésre int, az "ébredjetek, ti alvók" jegyében. Az ünnephez napjainkban számos, elsősorban az ünnepi ételekkel kapcsolatos folklorisztikus szokás köthető. A Ros Hasanakor fogyasztott ételek (pl.: a mézbe mártott alma vagy a halfej) mind arra utalnak, hogy ilyenkor mindenki egy jó és kedvező év kezdetében reménykedik. A zsidó hagyomány ősi és modern szövegek folyamatos tanulására, értelmezésére és újraértelmezésére épül. A tanulás többnyire párban zajlik, ketten vagy többen próbálják közösen értelmezni a szövegeket. Általában annál hatékonyabb, minél több és mélyebb kérdést sikerül felvetni, éppen ezért a jesivában az elismerés komoly jele, ha valakiről azt mondják: „Jól tud kérdezni”. Az ünnepi szokások között említettük a mézbe mártott alma fogyasztását. Maga az evés nem elegendő, hanem előtte a következőket szokták mondani: Ima a mézbe mártott alma fogyasztása előtt: „Legyen az az akaratod, Örökkévaló Istenünk és őseink Istene, hogy legyen jó és édes új évünk.” Misna, Rajs Hásónó 1:2 Ros Hasanakor minden teremtmény elvonul az Örökkévaló előtt, mint nyáj a pásztor előtt, ahogy az írás mondja: "Egyenként megvizsgálja a szívüket és érti összes cselekedetüket."

Ros Hasana és a következő napok azok, amelyeket a zsidók szerte a világban megünnepelnek. Az ünneplés módja nagyon egyedi, amelynek fő szertartása a sófár megfújása, a sófár hangjának hallgatása. Amikor az ünnep forrásait, eredetét és szokásait tanulmányozzuk, észrevesszük, hogy a királyság témája különös hangsúlyt kapott. Ros Hasanakor kijelentjük az Ö.való királyságát a világon. A királyság nem az ellenőrzésről szól, I.sten irányítása a világ felett abszolút, és nem teszi szükségessé az ember nyilatkozatait. A királyság bizonyos viszonyt von maga után egy király és alattvalói között. Ha az alattvalók nem fogadják el a király státusát és annak jelentését, akkor nincs királyság. I.ten a világegyetem királya, mert mi emberek elfogadjuk az Ő királyságát és kijelentjük azt. A sófár fújása a legmagasabb pont, amikor a sófár hangjain keresztül fejezzük ki, hogy felismerjük és elfogadjuk az Ö.való királyságát és az általa választott döntéseket. Ros Hasanát az ítélet napjának tekintik, amikor eldől, hogy a következő milyen év lesz minden ember számára. Egészségesek leszünk-e a következő évben? Jó megélhetésünk lesz? Elégedettek, boldogok leszünk? Mindezek a kérdések nyitva maradnak és el kell ismernünk, hogy az ismeretlen sokkal nagyobb, mint az ismert számunkra Ros Hasana kapcsán a Talmud azt tanítja nekünk: „A világ minden lakója a Mindenható elé járul.” Minden ember megkapja a saját személyes vizsgálatát, amelynek során meghatározzák, hogy mi lesz a sorsa az elkövetkező évben. Az ünnep e két aspektusa I.ten királyságának kijelentése és Ros Hasana és az Ítéletnapja közötti összefüggést a Midrash szavai fejezik ki: „Abban a pillanatban, amikor Ő ül az ítélet trónján ... Isten felgyorsulva emelkedik fel, abban az időben, amikor Izrael átveszi sófárjukat, és megszólaltatja őket a Boldogok előtt. Isten feláll az ítélet trónjáról és leül az irgalmasság trónjára ... és Isten irgalmazik rájuk, és a bánásmódot az ítélet attribútumáról az irgalmasság tulajdonságára váltja”. Ez a leírás összeköti az megfújott sófárt az ítélettel. A sófár hangjai révén sikerül az ítéletet irgalomra váltani. Amikor az újév kezdetén kijelentjük, hogy elfogadjuk az Ö.való királyságát, és ezt a sófár fújásával fejezzük ki, akkor az Ő követeivé válunk. Vállaljuk azt a zsidó célt, hogy „helyrehozzuk a világot I.ten országa alatt”. I.ten királysága nem a valóságtól elszakadt spirituális fogalom, az általa irányított világban az élet másképp néz ki, az emberek közötti kapcsolatok mások, a szentség érvényesül, és a kishitűségnek el kell tűnnie. Királyságának elfogadása egy küldetés elfogadása. Mi, a zsidó nép tagjai, fontos üzenetet hordozunk az egész emberiség számára. Minél jobban elsajátítjuk a Tóra és parancsolatai által megtestesített zsidó üzenetet, és Kiddush Hasemet fejezzük ki, cselekedeteinkkel szentelve Isten nevét, annál jobban teljesítjük küldetésünket. A zsidóság üzenete dióhéjban a következő: Helyrehozni a világot az Ö.való országa alatt. Ennek az üzenetnek a jelentősége fontos, mivel a zsidóság két ellentét között helyezkedik el, a nihilizmus és a hedonizmus között, valamint az absztinenciát szorgalmazó spiritualitás és az emberi társadalom között. A zsidó vallás különbözik e szélsőségektől, és az emberi társadalom szentséges életéről, az erkölcsről beszél, amely

kapcsolatokat létesít egyik és másik ember között. Isten királysága nem mond ellent a világnak és a világ sem ellentmond királyságának. A zsidóság elvárása, hogy a valóság, ahogy van, alkalmazkodni fog a szentség és erkölcs szellemi értékeihez. Az új év közeledtével kinyilvánítjuk azt a hitünket, hogy Isten királysága a valóságban aktualizálható, és kijelentjük, hogy hajlandóak vagyunk cselekedni azért, hogy ez a remény beteljesedjen. Ezt a teljesítést teljes egészében megváltásnak hívjuk.

Deutsch Gábor (zsl), az OR-ZSE egykori kiváló és mindenki által kedvelt oktatójának tanítása az ünnepről: “A hagyomány szerint ezen a napon szűnt meg Sára, Ráchel és Hanna (Sámuel próféta édesanyja) meddősége. Ez az ünnep az ifjak és anyák napja. Bölcsseink hangoztatják, “vigyázzatok a gyermekekre”. Ez jelenti, hogy mikor a templomokban a kürtöt megfújják, ügyelni kell, hogy a gyerekek ne zajongjanak, lehessen hallani minden hangot. De azt is jelenti, ami ennek az ünnepnek a lényege, hogy vigyázni kell a gyermekeink életére, egészségére, ahogy a Gondviselés is ügyel az első napi olvasmány szerint Jismáéla, Hágár fiára, megmentve a szomszédjától. És vigyázott a másik nap olvasmánya szerint Izsákra, akit megmentett, mikor próbára tette Ábrahámot, aki Moria hegyére vitte fiát az Örökkévaló parancsára. Egy angyal elütötte a kést a kezéből és a kos szarva akadt fel a bozótban, hogy azt áldozza fel Ábrahám a fia helyett. Ezért is fújjuk meg a sófárt, a kos szarvát. A prófétai szakasz, amelyet a Tóra penzuma után olvasunk, az első nap Hanna történetét és imáját tartalmazza, Hanna költőien szép fohászában gyereket kért a Gondviseléstől. Meg is kapta Sámuel, a későbbi prófétát. Szokás, hogy aki gyerekekre vágyik, a péntek esti gyertyagyújtásnál a szép verseket idézi. A második nap Jeremiás könyvéből a prófétai szakasz Ráchelről szól, akit az út szélén temettek el és amikor i.e. 586-ban száműzetésbe hurcolták leszármazottait, Ráchel siratta gyermekeit, megatva az Örökkévalót, aki megígérte, hogy visszatérnek gyermekei az Igézet Földjére. Ha zsidó ember a sófár szót hallja, azonnal Ros Hásánával asszociálja a fogalmat. Pedig a sófár használata, anyaga és készítése jóval szélesebb keretet tölt ki. A legrégebb hangszerek egyike, mely eredetileg a kos szarvából készült. Maga a sófár szó is a vadkos héber nevére mutat (sefer). A Bibliában több mint hetvenszer fordul elő. Magát a Szináj-hegyi kinyilatkoztatást is így írja le a Tóra: “Hangok és villámok voltak, sűrű felhő a hegyen és folyton erősödő sófárhangok.” Eredetileg harcászati célt szolgált. “Megfújta a sófárt Efrájim hegyén és Izrael fiai lejöttek a hegyről, ő pedig előttük ment ... kövessetek engem, mert Isten kezetekbe adta ellenségeket Moával.” Az Ehud nevű bíróról van szó, aki fellázadt Eglon moabita király ellen. A legismertebb harci elbeszélés a sófár használatáról Jericho elfoglalása volt Józsuá idejében. “Hét kohanita vigyen a Frigyláda előtt hét sófárt, és a hetedik napon ... a kohaniták fújják meg azokat.” A kos héberül “ájil”; de másik neve “jovél”. Az 50. év, azaz a Jovél-év beköszöntését egy Jom Kippurkor elhangzó sófárfúvással hirdették ki. “A hetedik hónap tizedik napján, Jom Kippurkor fújjátok meg a sófárt az egész országban. És szenteljétek meg. az 50. évet, hirdessetek szabadságot az ország lakosainak, Jovél-év legyen az nektek.” Innen van a mai jubileum szó is. Sófárfúvással kísérték a Szentély előtti felvonulásokat is. “Kürtökkel és sófárfúvással ujjongjatok Isten, a Király előtt” Maga Isten is sófár hangjával lesz az egész világ ura. “Felemelkedett Isten a sófár hangjával.” Mint fentebb említettem, legismertebb kapcsolata a sófárnak Ros Hásánával, illetve e nap szertartásával ismeretes. A Tóra két helyen is említi a nap elnevezését, mint “TÖRUÁH”, azaz hangszerrel kísért ujjongást. “A hetedik hónap első napján (Tisré l.) szent gyülekezet legyen számotokra, semmiféle munkát ne végezzetek, ujjongás napja legyen ez számotokra. Más helyen ujjongás emlékének nevezi a Tóra ezt a napot. A ma ismert Ros Hásána -i sófárfúvásnál háromféle hangot hallat ez a hangszer. Egy hosszú hang, azaz TÖKIÁH, rövid “töredék”-hangok, azaz “Sövárim”, vagy három rövid “ujjongó” hang, azaz TÖRUÁH. A zsidó újesztendő hangulatához szorosán hozzátartozik a sófárfúvás. Legelfogadottabb magyarázata szerint a sófárfúvás e napon emlékeztet minket Ábrahámra, aki fia, Jicchák helyett kost áldozott az őt próbára tevő Istennek. E magyarázaton kívül a sófár hangja megtérésre int, az “ébredjétek, ti alvók” jegyében. Amosz próféta a sófár hangját veszélyre figyelmeztető jelnek tekinti. “Ha sófárt fújnak a városban, nem retten-e meg a nép?” Ugyanígy vélekedik Jechezkél próféta. “Ha az országra háborús veszély vár, a nép vegyen egy férfit és tegye meg vigyázónak. Ha látja, hogy kard támad azt országra és megfújja a sófárt, inti a népet” Az “eredeti” sófár kos szarvából készült. De a Talmud engedélyezett más (tisztának ítélt) állatok szarvából készült sófárt is. (pl. tehén) Különböző formájú sófárokat ismerünk, de tilos bármivel bevonni őket, díszíteni arannyal vagy más csillogó fémmel. Napjainkban sokszor vagyunk tanúi különféle nagy horderejű események alkalmából a sófárfúvásnak. Emlékeztetes Goren országos főrabbi sófárfúvása a Nyugati Fal felszabadításakor. De nemcsak örömteljes események bevezetője a sófárfúvás. Kiközösítés vagy átok esetén is szokásba jött e hangszerrel nyomatékot adni a sokszor illetéktelen szertartásnak. A sófár egyik legrégebb jelképe a zsidó hagyománynak. Így régi sírok feltárásánál, ha sófárt látunk a szarkofágon vagy sírkövön, biztosak lehetünk benne, hogy azon a helyen zsidó van eltemetve.

A **táslich** szó eldobást jelent. A szokás neve arra utal, hogy eldobjuk magunktól a bűneinket. A kenyér darabokat, morzsákat összegyűjtik és délután egy folyóba szórják, így szimbolikusan a vízbe vetik bűneiket, ezáltal tisztán kezdhetik meg az új esztendőt. Nechemiá próféta leírása szerint a szokás onnan ered, hogy Ros Hásánakor az egész nép összegyűlt a vizek kapuja előtt található térre, és Ezra próféta felolvasta nekik a Tórát. Micha próféta könyve említi, hogy bűneinket a tenger mélyébe dobjuk – innen származik a szokás neve. Az első századi Filó és a második századi Tertullianus említ hasonló szokásokat Hosáná Rábával, illetve Jom Kippurral kapcsolatosan. A zsidó tanítások szerint a víz a kedvesség és a jóindulat attribútumait szimbolizálja, így újévkor azt kívánjuk, hogy Isten jóindulattal bánjon velünk az év során.

HIREK A VILAGBOL

Hogyan éljünk véges életet egy bizonytalan világban? Az őszi ünnepekre. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/elet-forma/hogyan-eljunk-veges-eletet-egy-bizonytalan-vilagban-az-oszi-unnepekre
Izrael lakossága már 9,795 millió fő. https://bzsh.hu/2023/09/14/izrael-lakossaga-mar-9795-millio-fo/
A ros hasana alkalmából Izrael budapesti nagykövetsége által meghívott nagykövetek és diplomaták a holokauszt áldozataira emlékezve fejet hajtottak az Emanuel emlékfa előtt. https://akibic.hu/2023/09/14/78-diplomata-koszontotte-a-zsido-ujevet-a-dohany-utcai-zsinagogaban/
Több mint százötven palesztin értelmiségi nyílt levélben ítélte el Mahmud Abbasz palesztin elnök antiszemita kijelentéseit. https://izraelinfo.com/2023/09/12/tobb-mint-szazotven-palesztin-ertelmisegi-nyilt-levelben-itelte-el-mahmud-abbasz-palesztin-elnok-antiszemita-kijelenteseit/
1 napon belül másodszer: Izraelnek tulajdonított támadás Szíriában. https://ujkelet.live/2023/09/14/1-napon-belul-masodszor-izraelnek-tulajdonitott-tamadas-sziriban/
Az embermentésből is kivette részét a holokauszt idején Bárcki Gusztáv, a gyógypedagógia megújítója. https://mult-kor.hu/az-embermentesbol-is-kivette-reszet-a-holokauszt-idejen-barcki-gusztav-a-gyogypedagogia-megujitoja-20230913
Választási kampánytéma lett a zsidók rejtegetéséért agyonlőtt lengyel család boldoggá avatása. https://hvg.hu/vilag/20230910_lengyelorszag_ulma_csalad_holokauszt_boldogga_avatas
Se vele, se nélküle – nem tud mit kezdeni Horthy Miklós szellemi örökségével a Fidesz. https://hvg.hu/360/20230914_horthy_emlekezete_fidesz_nosztalgia_sotet_lovon_HVG
Szélsőségesen cigányellenes, fasiszta szöveget közölt az antifasiszta múltú Korunk folyóirat. https://merce.hu/2023/09/14/radikalis-an-ciganyellenes-fasiszta-szoveget-kozolt-az-antifasiszta-multu-korunk-folyoirat/
Lezárja határait Izrael. https://www.atv.hu/kulfold/20230914/lezarja-hatarait-izrael
Videó: így készülnek Izraelben a kürtzengés ünnepére. https://www.hitradio.hu/video-igy-keszulnek-izraelben-a-kurtzenges-unnepere/
Megtisztították a rabbiparcellát a Kozma utcai temetőben. https://bzsh.hu/2023/09/14/megtisztitottak-a-rabbiparcellat-a-kozma-utcai-temetoben/
Péntek este beköszönt a zsidó újév – Sána tová 5784! https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/pentek-este-bekoszont-a-zsido-ujev-sana-tova-5784
Online fórumot alapítottak, ahová várnak minden zsidó nőt, világnézeti, felekezeti, hitközségi hovatartozástól függetlenül. https://akibic.hu/2023/09/14/eleguk-lett-a-magyar-zsido-noknek-a-kozossegi-belviszalyokbol/
A jobboldali Zsidó Erő párt felfüggesztette együttműködését az izraeli kormánykoalícióval. https://izraelinfo.com/2023/09/14/a-jobboldali-zsido-ero-part-felfuggesztette-egyuttmukodeset-az-izraeli-kormanykoalicioval/
Ben-Gvir emeli a tétet, Herzog és az oligarcha. https://ujkelet.live/2023/09/14/esti-rovidek-ben-gvir-emeli-a-tetet-herzog-es-az-oligarcha/
Joel Teitelbaum szatmári rabbi letelepszik New Yorkban. Az ortodox zsidóság kivándorlása. https://transtex.ro/kultura/2023/09/10/joel-teitelbaum-szatmari-rabbi-letelepszik-new-yorkban-az-ortodox-zsidosag-kivandorlasa
Kóser és halal húst is lehet laborban növesztetni. https://rtl.hu/életmod/2023/09/11/koser-halal-zsido-muszlim-labor-hus-mesterseges-vegan
Az izraeli nagykövetség is elítélte a Horthyt magasztaló Lázárt. https://444.hu/2023/09/08/az-izraeli-nagykovetseg-is-elitelte-a-horthyt-magasztalo-lazart
Az 5784. zsidó újévet köszöntötték Sopronban. https://www.sopronmedia.hu/cikkek/az-5784-zsido-ujevet-koszontottek-sopronban
A szefárd zsidóság romániai épített örökségéről tartottak előadást. https://www.erdon.ro/helyi-kozelet/2023/09/a-szefard-zsidosag-romaniai-epített-oroksegerol-tartottak-eloadast
A BZSH elnökének köszöntője az 5784-es év bejövetele kapcsán. https://bzsh.hu/2023/09/14/bzshelnokenek-koszontoje-5784/
Hercz Dániel rabbi: Mit tanít nekünk Dávid a megtérés és megbocsátás napjaiban? https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/hercz-daniel-rabbi-mit-tanit-nekunk-david-a-megteres-es-megbocsatas-napjaiban
Cyla korábban bevallotta, neki is nehéz volt felvállalni a saját zsidó gyökereit. https://akibic.hu/2023/09/14/cyala-nalunk-nem-annyira-divat-felvallalni-hogy-zsido-vagy/
Mit érdemes tudnom az orthodox–Chábád viszálról? https://shomreihadas.hu/2023/09/mit-erdemes-tudnom-az-orthodox-chabad-viszalyrol
Az izraeliek több mint hetven százaléka támogatja a szombati tömegközlekedést. https://izraelinfo.com/2023/09/12/az-izraeliek-tobb-mint-hetven-szazaleka-tamogatja-a-szombati-tomegkozledest/

A Kneszet elnöke azzal fenyeget, hogy a Legfelsőbb Bíróság megkerülésére felállítanak egy 'alkotmánybíróságot'. <https://ujkelet.live/2023/09/14/a-kneszet-elnoke-azzal-fenyeget-hogy-a-legfelsobb-birosag-megkerulesere-felallitanak-egy-alkotmanybirosagot/>

Először látogat izraeli delegáció Szaúd-Arábiába. <https://hu.euronews.com/2023/09/11/izraeli-delegacio-szau-arabia-megbekeles-diplomacia?>

Az izraeli miniszterelnök az ultraortodox zarándokokat figyelmeztette, akik a háború ellenére Ukrajnába akarnak látogatni. <https://www.hetek.hu/cikkek/online/netanjahu-isten-nem-mindig-orizte-meg-a-zsidosagot>

A BKK szerint érvénytelen jeggyel utazott a két izraeli nő, akik állítják, rájuk támadtak az ellenőrök. <https://telex.hu/belfold/2023/09/10/bkk-szerint-ervenytelen-jeggyel-utazott-a-ket-izraeli-no-akik-szerint-az-ellenorok-rajuk-tamadtak>